

ANY INTERNACIONAL DE LA QUÍMICA

La dona amb

Arriba l'exposició sobre Madame Curie, una de les mentes més brillants del segle XX

MARTA BAUSELLS

Si els anys internacionals serveixen per apropar les ciències a la gent i allunyar-les dels tòpics que les fan complicades i inaccessible, el 2011 és la gran oportunitat per a la química. El missatge clar dels organitzadors de l'Any Internacional de la Química és que tot és química i que la química ho és tot. És impossible parlar d'aquesta ciència sense que en sobresurti el nom de Maria Skłodowska, també coneguda com a Marie Curie o Madame Curie, una de les cares que humanitzen la taula periòdica i una figura històrica que mereix ser recordada al costat de col·legues de la talla d'Albert Einstein. "És l'única de totes les persones cèlebres a qui la glòria no ha malmès", va dir el físic d'origen alemany d'aquesta dona que va dedicar la seva vida a la recerca, la humanitat i l'amor. Curie va ser cèlebre ja en vida, però la fama li interessava tan poc com els diners. A més, era una dona en un món de domini absolutament masculí. La catedràtica emèrita de química de la UAB Pilar

González deia ahir en la presentació d'una exposició sobre Curie a l'Institut d'Estudis Catalans que la química va ser una "persona extraordinària", tant per la seva capacitat intel·lectual com per la seva qualitat humana, i que tenia la convicció que "si al món hi hagués més gent com ella, tot seria diferent".

Anar a París, o el punt d'inflexió

La infància de Curie va ser dura, en una Polònia sota domini rus i en el si d'una família resistent als ocupants i amb problemes econòmics. A més, la seva germana va morir de tifus i la seva mare de tuberculosi abans que ella tingués 10 anys. Tot i això, va acabar la secundària amb la millor nota i va fer-se institutriu mentre assistia a una universitat clandestina als vespres, ja que les noies no podien estudiar a la Universitat de Varsòvia. Als 24 anys, finalment, va arribar a París per estudiar física –era el 1891–, després d'acabar-la amb la millor nota del curs, li van presentar Pierre Curie, expert en magnetisme, per a un treball sobre el tema que estava fent. Van quedar impressionats mútuament, però Marie volia tornar

THINK STOCK PHOTOS

La química, homenatjada per iniciativa de la Unesco i la Unió Internacional de Química Pura i Aplicada, és bàsica per solucionar reptes globals com la lluita contra el canvi climàtic, la recerca de fonts d'energia que substitueixin els combustibles fòssils o l'aigua potable per a tothom.

El llibre *Els elements*, de Theodore Gray, és una mostra que la química es pot apropar a tothom d'una manera gens avorrida i "sense fórmules ni reaccions", com assenyala la seva traductora al català, Pilar González, en la presentació d'ahir. Ha estat traduït a 21 llengües i se n'han venut més de 320.000 exemplars sense comptar l'edició per a iPad, que encara no està disponible en la nostra llengua.

més química

a Polònia, ja que tenia la obligació moral de ser professora al seu país. Les cartes d'ell la van convèncer i es van casar el 1895.

La seva feina plegats els va dur a descobrir la radioactivitat, cosa que els va fer guanyar el premi Nobel el 1903. Treballaven en un laboratori amb condicions molt dures que, explicava González, havia estat descrit com una cort de cavalls. Manejaven quantitats de minerals que arribaven a les vuit tones. Marie es va ensorrar després que Pierre morís en un acci-

**Pionera
Curie va
guanyar dos
premis Nobel,
el segon en
solitari**

dent el 1906, però cinc anys més tard, sola, va aconseguir aïllar el radi i el poloni i va tornar a guanyar el Nobel.

No va ser fins al 1914 que va aconseguir un laboratori en condicions. De seguida, però, el va tancar perquè va esclatar la Primera Guerra Mundial i es va dedicar a l'altre motor de la seva vida, amb permís de la química: les tasques humanitàries. Va formar tècnics i va inventar -i conduir- els "petits curies", camions mòbils per fer radiografies i diagnòstics. La resta de la seva vida va seguir investigant, sempre amb la ment a Polònia, on finalment va poder crear un institut del radi. Tot i això, mai va voler patentar el procediment per aïllar el radi ni les seves aplicacions, perquè considerava que havia de ser lliure d'accés per a tothom. —

**Una heroïna als ulls
de Hollywood**

Curie va arribar als Estats Units el 1921 i va ser rebuda com si fos una actriu famosa. En part, va ser gràcies a la periodista Marie Meloney, que va organitzar una campanya per recollir diners per comprar-li radi -en què va involucrar fins i tot la primera dama-. A ella la fama li relliscava, però va aprofitar per recaptar diners per equipar l'institut del radi que volia fer a Varsòvia i obrir noves línies d'investigació relacionades amb la medicina. El mateix president nord-americà Harding la va rebre i li va entregar un gram de radi.

Curie després d'una conferència a Madrid el 1919. VIDAL/ EFE

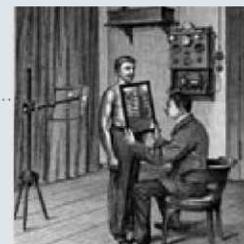
El matrimoni Curie va descobrir la radioactivitat, però desafortunadament no eren conscients dels efectes que els materials radioactius tenen en la salut. Així, en cap moment se'n van protegir. De fet, el llibre de cuina de Marie Curie encara està contaminat, i li agradava portar sovint radi a la butxaca o tenir-ne un tros a l'habitació on dormia. Ella va morir de leucèmia als 67 anys, però la seva salut se'n va veure afectada abans. Pierre va morir atropellat, però feia temps que tenia poca capacitat de reacció.

"Tanmateix, seria tan bonic que no goso pensar-hi, poder viure plegats, hipnotitzats pels nostres somnis, el teu somni patriòtic, el nostre somni humanitari i el nostre somni científic". Carta de Pierre a Marie, agost del 1894

L'exposició *Marie Curie 1867-1934*, elaborada pel Museu Curie de París, es podrà veure a l'Institut d'Estudis Catalans fins al 16 de desembre d'enguany. Aquest diumenge hi haurà portes obertes de 10 a 14 hores, amb visites comentades a les 11 i a les 12 hores. IEC

Madame Curie durant la dècada dels anys 20. EFE